

Vastaanottaja: kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Viite: HE 109/2024 vp

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Teema: TAE Pl. 30: Ruokaketjun kehittäminen ml. elintarvikkeiden viennin edistäminen

Luomuliitto ry kiittää eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostoa pyynnöstä tulla kuultavaksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Ruokaketjun kehittämisen määrärahoilla (momentti 30.20.46 ja 30.20.47) rahoitetaan seuraavia toimia:

- Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella
- Mehiläishoitoalan toimenpiteet
- Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat
- Koulujakelujärjestelmä
- Ruokaketjun kehittämistä hankkeiden avulla

Luomualalle näillä kaikilla on merkitystä ja ovat tärkeitä.

Ruokaketjun kehittämisen hankkeet

Tällä määrärahalla tuetaan talousarvion mukaan luomualan kehittämisohjelman mukaisia toimenpiteitä.

Maa- ja metsätalousministeriön Luomu 2.0 -ohjelma on kunnianhimoinen ja monipuolinen luomustrategia, joka on osa pitkää luomuohjelmien jatkumoa ja rakennettu alan kanssa yhteistyössä edellisen vuonna 2013 julkaistun luomuohjelman opeista. Luomu 2.0 -ohjelma asettaa tavoitteita muun muassa luomumyynnin kehitykselle, ammattikeittiöiden luomun käytölle, luomuviennille sekä osaamisen kehittämiselle. Tässä markkinatilanteessa luomualalla on kaksi akuuttia tarvetta:

A. saada markkinat vetämään

B. turvattava alkutuotanto ja sen osaaminen

Markkinat

Luomuala on tunnistanut etenkin 3 tapaa, joilla voidaan edistää luomualan markkinoita:

- 1. Lyhyiden ketjujen edistäminen**
- 2. Julkisten ammattikeittiöiden luomun käyttöasteen nosto**
- 3. Viennin edistäminen**

Tähän mennessä on ruokaketjun kehittämisvaroista rahoitettu luomualan kehittämisohjelman mukaisia toimenpiteitä LuRu-hankkeen verran. LuRu-hanke keskittyy oivallisesti ratkomaan ongelmia julkisten ammattikeittiöiden luomun käyttöasteen nostamiseksi. Yhdessä koulujakelutuen ja sen luomukorotuksen kanssa ovat nämä olleet juuri oikeita toimenpiteitä julkisten ammattikeittiöiden luomun käyttöasteen

Luomuliitto ry

PL 145

00101 Helsinki

luomuliitto@luomuliitto.fi

Y-tunnus 0641419-1

lisääntymistavoitteen saavuttamiseksi. Luomutuotteiden korkeampi koulujakelutuki näkyy suoraan luomumaidon käytön lisääntymisenä ja on hyvä tapa edistää kulutusta.

Seuraavaksi painopistealueeksi toivoisimme että panostusta laitettaisiin lyhyiden ketjujen kehittämiseen. Markkinoiden supistuminen vähittäiskaupassa luo otollisen ympäristön lyhyille ketjuille. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu suoramyynnin edistäminen ja helpottaminen, mutta näkyviä ja tuloksellisia toimenpiteitä ei ole nähty. Tarvitsemme ihan uusia reittejä suoramyynnille. Panostuksia elintarviketoimijoiden monipuolistamiseen ja uusien myyntikanavien syntyä tulisi tukea. Näin saisimme sektorille myös pieniä ja keskisuuria toimijoita ja lisää kilpailua.

Ruokavarma-hankkeen mukaan yksi juurisyy siihen, miksi ruokajärjestelmämme ei uudistu, on vallan keskittyminen. Vallan rakenteita on vaikea purkaa, mutta voidaan ryhtyä toimenpiteisiin, jotka tukevat vallan hajauttamista. Näin alkutuottajan asema vahvistuisi ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyisi oikeudenmukaisempaan suuntaan.

Tämä olisi myös hyvin linjassa niiden hallitusohjelman nostojen kanssa, joilla halutaan edistää alueellisiin vahvuuksiin perustuvia toimia maaseudulla. Alueellisesti monipuolinen ja omavarainen ruokajärjestelmä olisi erittäin muutosjoustava ja huoltovarma.

Momentista 30.01.40. rahoitetaan huoltovarmuuden vahvistamista, viennin edistämistä ja arvonnäkökulman kehittämistä. Varoja on varattu 10 milj. Luomualalla näemme että viennillä on tärkeä rooli markkinoiden kehittymisen kannalta ja toivotamme erittäin tervetulleeksi panostukset, jotka vientiä edistävät. Tällä hetkellä, tilanne luomualalla on se, että meiltä viedään rakaa-aineet suoraan luomutuottajan kuivurista maailmalle. Tämän aikaansaamiseksi ei ole tarvittu senttiäkään viennin edistämistoimenpiteitä, koska markkinat ovat toimineet. Hallituksen visio on kaksinkertaistaa elintarvikevientiä. Tämä hyödyttäisi varmasti myös luomualaa ja toisi kaivattua lisäämistä markkinoille. Hallitusohjelmassa tunnustetaan suomalaisen puhtaan ruoan potentiaali. Pelkällä puhtaalla ympäristöllä ei maailmalla kuitenkaan myydä mitään. Tuotannon puhtaus on todennettava sekä osoitettava uskottavasti kansainvälisille kohderyhmille. Luomu on ainoa säännelty kestävä tuotannon järjestelmä ja globaalisti tunnettu brändi, joka yhdistetään nimenomaan puhtauteen ja jolla on maatalouden kestävyysmerkeistä suurin markkinaosuus.

Luomuun panostaminen on järkevää muutenkin kuin viennin kannalta; samalla vähennämme myös tuotantomme riippuvuutta tuontipanoksista. Luomun avulla tasapainottaisimme kauppatasetta molemmista suunnista: lisäämällä vientiä ja vähentämällä tuontia.

Alkutuotanto

Ilman luomualkutuotantoa ei kuitenkaan ole mitään edellä mainituista.

Luonnonmukaisen tuotannon tuki löytyy momentilta 30.20.43 yhdessä ympäristökorvauksen, neuvonta ja ei-tuotannollisten investointien kanssa. Yhteensä tällä momentilla on 275 716 000 €, tästä valtion osuus on 57 % ja EU:n rahoitusosuus on 43 %. Luonnonmukaisen tuotannon tuen osuus on 76,122 milj. Vuonna 2023 maksettiin luonnonmukaisen tuotannon tukea 37,747 milj. euroa.

Kohdassa, jossa arvioidaan momentin yhteiskunnallista vaikuttavuutta, sivulla 479, kertovat tilastot viime vuosien luomumaidon, -kananmunan ja -kauran tuotannon laskevista tuotantomääristä. Tilastoissa nostetaan esille myös luomueläintilojen ja luomutuotannon sitoumusalan laskevat määrät. Kaikki tavoitteet on asetettu kuitenkin kasvaviksi. On ristiriitaista olettaa, että luomutuotanto ja -sitoumusalat kasvavat, jos mitään muutoksia tuen ehtoihin ei olla valmiita tekemään. Tilastot näyttävät selkeästi mikä kehityssuunta on tämän hetkiselällä mallilla. Vertailu vuoden 2023 maksetun luomukorvauksen ja budjetoidun välillä, osoittaa selkeästi todellisuuden ja suunnitellun vision ristiriitaisuuden. Luomukorvausehtoja on muutettava kannustavammaksi ja luomukorvauksen määrän on laskettava uudelleen.

Osaaminen

Momentin 30.10.50. valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin on tärkeä rooli luomualalle, vaikka luomua ei siinä kohtaan erikseen mainita. Tästä rahoitetaan neuvontaa ja tiedonvälitystä. Momentilta ollaan leikkaamassa 1,15 milj. euroa. Onkin tärkeää pitää huoli siitä, että luomuneuvontaa ja tiedonvälitystä rahoitetaan tulevaisuudessakin koska ala on erityisen tietointensiivistä.

Janne Rauhansuu
Luomuliiton puheenjohtaja

Susann Rännäri
Luomuliiton toiminnanjohtaja